

Sammanfattning

Rapport 2014:09

Skolsituationen för elever med funktionsnedsätt- ningen AD/HD

Sammanfattning

Inom ramen för kvalitetsgranskningen av skolsituationen för elever med funktionsnedsättningen AD/HD har Skolinspektionen följt totalt 21 elever vid åtta skolor i fem kommuner.

Utgångspunkten för granskningen har varit att med hjälp av fallstudier synliggöra skolsituationen för dessa elever. Syftet är att granska om skolan kartlägger och analyserar deras behov och förutsättningar för att kunna anpassa undervisning och studiemiljö samt om skolan genomför dessa anpassningar.

Förkortningen AD/HD står för Attention Deficit/Hyperactivity Disorder. Förenklat kan sägas att de barn som har den funktionsnedsättningen ofta har svårigheter med koncentration, impuls- och aktivitetskontroll samt att planera och organisera aktiviteter.¹ Detta är viktiga områden för att klara en skoldag. Tidigare granskningar och undersökningar visar på brister när det gäller kartläggning av behov samt av anpassning och stöd till elever med andra funktionsnedsättningar.²

Skolan är viktig för alla barn. För de barn som har en sådan situation att de riskerar att inte nå målen kan man betrakta skolan som en av de viktigaste skyddsfaktorerna. De elever som fullföljer gymnasiet har goda möjligheter till arbete eller vidare studier. De elever som inte fullföljer sin utbildning löper däremot stora risker för arbetslöshet och utanförskap. Därför har skolan ett särskilt värde bland annat för barn med funktionsnedsättning.

Skolinspektionens slutsats efter granskningen är att kartläggning av elevers individuella behov och anpassningar i skolsituation behöver förbättras. Skolorna behöver även förbättra sitt arbet med att följa upp och utvär-

---

1 Socialstyrelsen (2002).

2 Skolinspektionen (2009, 2010, 2011, 2011a, 2012, 2012a).

dera de insatser som genomförs. Utifrån granskningens resultat finns fog att anta att skolsituationen för elever med funktionsnedsättningen AD/HD kan förbättras om huvudmän, rektorer och lärare på ett mer strukturerat och systematiskt sätt arbetar med kartläggning, anpassning av undervisning och övrig skolmiljö samt med uppföljning.

Granskningen visar att de aktuella skolorna endast i begränsad omfattning kartlägger och analyserar elevernas individuella behov och förutsättningar för lärandet. Genomgående på samtliga skolor är att det finns brister i arbetet med att uppmärksamma och utreda elever i behov av stöd eller särskilt stöd

Vidare visar granskningen att det vid vissa skolor saknas specialpedagogisk kompetens. Vid dessa skolor uttrycker de lärare som ska genomföra kartläggningar och pedagogiska utredningar ett behov av vägledning i det arbetet. Risker med avsaknaden av specialpedagogisk kompetens är att elevernas skolsituation inte blir belyst ur ett helhetsperspektiv och att eleverna som en konsekvens av det inte får det stöd de behöver för att klara av sin skolvardag.

Det varierar mellan skolorna på vilket sätt de tillvaratar och delger den information som finns om elevernas behov. Detta betyder att relevant information om eleverna inte når alla undervisande lärare och att eleverna inte får de anpassningar som de har behov av för att kunna tillgodogöra sig innehållet på lektionerna och utbildningen i stort. Alla undervisande lärare behöver få veta vad som är viktigt för elevens lärande, exempelvis om eleven behöver påminnelse om läxor, tydligare och kortare arbetsuppgifter eller möjlighet till pauser.

Granskningen har också visat att elevernas och vårdnadshavarnas möjligheter till delaktighet i kartläggningen behöver förbättras för att kunskapen om elevernas förutsättningar ska kunna öka. Vidare visar granskningen att vårdnadshavare upplever att de får ta ett alltför stort ansvar för sitt barn skolgång.

”... möjligheter till delaktighet i kartläggningen behöver förbättras ...”

De anpassningar som genomförs för eleverna är inte alltid de anpassningar som eleverna bäst behöver, utan skolorna använder ofta generella och allmängiltiga lösningar. Det finns en medvetenhet hos rektor och personal om att ramar, avgränsningar och förutsägbarhet är extra viktigt för elever med funktionsnedsättningen AD/HD. Denna medvetenhet resulterar dock ofta endast i ett slags ”basanpassning”, som består i att lärarna försöker genomföra tydliga inledningar och avslut av lektionerna. Detta är inte tillräckligt för att möta de enskilda elevernas individuella behov. Vissa elever med funktionsnedsättningen AD/HD kan vara i behov av extra tydliga ramar medan andra elever med samma funktionsnedsättning inte har samma behov av avgränsningar och förutsägbarhet eller behöver andra anpassningar som inte primärt har med strukturen att göra. En av anledningarna till att skolorna inte genomför den anpassning som behövs är att elevernas behov och förutsättningar i vissa fall inte har kartlagts. I andra fall beror det på att resurser saknas på skolan för att ge eleverna vad de behöver. Svagheter i organisationen såsom bristande samordning och ett otydligt ansvarsförhållande gör också att insatser uteblir. Skolorna behöver ta ett större ansvar för dessa elevers skolgång.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar skolverksamhet, förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet. Utgångspunkten är de lagar och regler som finns för verksamheten.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar kvaliteten i skolor och andra verksamheter inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev

Fristående skolor

– kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.